

HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

69.on5kasım2020

hece taşları

●
aylık şiir dergisi

yayın yönetmeni

●
tayyib atmaca

son okuma

●
metin özarslan

kapak fotoğrafı

●
yasin mortaş

muhabbet yeri

●
on2şubat belediyesi

kültür müdürlüğü

kahramanmaraş

●
0535 391 92 50

●
hecetaslaridergisi@gmail.com

●
69 sayı 15 Kasım 2020

●
issn 2149-4509. (e-dergi)

BU SAYIDA

- Mehmet Fatih Köksal / Muharremiye
- Ali Parlak / Bir Garibin Arzuhali
- Ahmet Yıldırımtepe / Uzaktaki Sevdam
- Recep Şen / Bir Uslup Ustası:
Yusuf Ziya Ortaç
- Hakan Hadi Kadioğlu / Siz 'O'sunuz,
'O' Sizziniz
- Cemal Karsavran / Mutluluk Bir Parça
Ekmek Arası
- Mustafa Kütüçkü / Diyemedim
- Halit Yıldırım / Evlat
- Erdoğan Erbay / Muhsin İlyas Subaşı
Şiiri İçin
- İzzet Kocadağ / O Şiir
- Sabahaddin Karadaş / Görürsün
- Tayyib Atmaca / dOkunan Şiirler-20-
- Mustafa Asım Küçükkaşçı / Dedim Dedi

● Mehmet Fatih Köksal

Muharremiye

Muharrem... Muharrem... bugün Kerbelâ
Muharrem ayı bu, olur mu safâ

Muharrem... Muharrem... günüm Kerbelâ
Önüm arkam, altı yönüm Kerbelâ

Muharrem... Muharrem... dayanmaz yürek
Tahammül edende gönül taş gerek

Suçun neydi atşân kodular Hüseyin?
Kanını kan ile yudular Hüseyin

Hüseyinâ resûlün gözü nûrusun
Hüseyinâ sana kalkan el kurusun

Resûl'e reyâhîn kokardın Hüseyin
Civânân-ı cennetle yardım Hüseyin

Kızıl kan suladı ovayı, dağı
Kızılırmak oldu Fırat ırmağı

Geçeydin yarılıp yedi kat yere
Nasıl kıydın ahfâd-ı peygambere

Yıkılsın Yezîd'in evi ocağı
Yok olsun, kurusun soyu soyağı

Hüseyin oldu râh-ı Hüseyin'i güden
Yezîd'in izinden Yezîd'dir giden

(fe'ûlün / fe'ûlün / fe'ûlün / fe'ûl)

● Ali Parlak

Bir Garibin Arzuhali

Garip bir haldeyim, her şeyim garip.
Dilimin ucunda... “Şey” istiyorum.
Bir deli neyzenin yanına varıp
Yürekten süzülen “ney” istiyorum.

Dipsiz kuyudayım say bu şehirde
Bir saniye sanki ay bu şehirde
Yüreğim daralır oy bu şehirde
Şöyle dağ başında köy istiyorum.

Yastığım kütükten, yorganım çalı
Taşlardan sedirim, topraktan halı
Uzatsın kolunu menengiç dalı
Mutluluktan ben de pay istiyorum.

Ardıç gölgesinde, çeşme başında
Döşüne sevdanın közü düşende
Semaverde hem de köz ateşinde
Demini tam almış çay istiyorum.

Tuşlara tutsaklık gider gücüme
Kuşlar eşlik etsin gönül göçüme
Gölgesinde huzur dolsun içime
Yıldızın yanında ay istiyorum.

Say ki gülistanda güllerden ada
Gürül gürül akan çağlayan ya da
Sis çöken dağlarda puslu havada
Dört mevsim sürecektir toy istiyorum.

Türk'ün öz yurdunda vuslata vasıl
Merhamet timsali bir altın nesil
Bakışı yiğitçe, duruşu asil
Ceddinden feyz almış soy istiyorum.

Kabuktan sıyrılan öze sarılan
Toynağından aşk iksiri sağılan
Kısrak yeleleri göğe savrulan
Dörtnala koşacak tay istiyorum.

Hakkı düşünmeyen “ser”i neyleyim
Yorulmadan akan teri neyleyim
Gayesi olmayan eri neyleyim
Hedefe gerilmiş yay istiyorum

● Ahmet Yıldırımtepe

Uzaktaki Sevdam

Ey atamın nam salıp, otağ kurduğu diyar
Asya'nın ortasında ağlayan duvaklı yâr
Çin seddine takılmaz semadaki dualar
Sabret bitecek elbet bu amansız imtihan
Bekle garip çiçeğim, bekle Doğu Türkistan

Sen, bizim gurbetteki çekik gözlü sevdamız
Aslını yitirmeyip, yitirilen cüdamız
Bozkırda şaha kalkıp, yankılanan sedamız
Ebediyen kalamaz, yaşadıkların nihan
Bekle garip çiçeğim, bekle Doğu Türkistan

Gülmezmiş derler artık, güneş yanığı yüzün
Bir yitiğı beklermiş, yola perçinli gözün
Tek mevsim peyda olmuş, derler ki adı hüznün
Yadımdan çıkmıyorsun ne dakika ne bir an
Bekle garip çiçeğim, bekle Doğu Türkistan

Dayan desem de sana, bilirim yükün ağır
Bağır ki kopsun tufan, yer yarılısın sen bağır
Dünya denen ihtiyar, Türk'e gelince sağır
Türlü lisanlar ile kardeşini çağırın
Bekle garip çiçeğim, bekle Doğu Türkistan

Vefasız soydaşına mektup mu yazıyorsun
Öz elinle kendine mezar mı kazıyorsun
Nedir bu akan kanlar, bayrak mı çiziyorsun
Anası hayattayken, yetim ve öksüz kalan
Bekle garip çiçeğim, bekle Doğu Türkistan

Bir Üslup Ustası: Yusuf Ziya Ortaç

● Recep Şen

Yaratılıştan hamuruna şairlik mayası koyulan özel insanların bir vesileyle bu özellikleri gün yüzüne çıkıyor. Düşünün babanız sizin iyi bir mühendis olmanızı istiyor, size böyle bir yol haritası çiziyor, siz de bu yolda ilerlerken bir şiir yazıyorsunuz günün birinde:

*Zerre kadar kalmadı bende takat
Gece gündüz ağlatıyor bak hasret
Yetiş imdadıma benim ey afet
Hicranınla ağlıyorum merhamet.*

Âşık olduğunuz komşunuzun kızına yazıyorsunuz bu şiiri. Şiir, bir akrostiş şiiri ve akrostişte Osmanlı Türkçesi harfleriyle 'Zekiye' yazıyor. Bu şiiri yazdığında daha on üç yaşındadır Yusuf Ziya Ortaç ve bu hayatının tatlı bir anısı olarak kalacaktır.

Babasından bahsederken şöyle der: "Yalnız çizgi adamı, rakam adamı değildi, kafa ve kalp adamı idi de... Ne güzel bir kalemi vardı.

Yusuf Ziya, babasından bahsederken, babasına olan hasretinin hissi telkini ile çok hassaslaşır ve sözlerini şöyle bitirir: "Bir kere eli kalkmadı bana. Bir kere öfke ile bakmadı gözlerime... Bir kere kaşları çatılmadı dargın dargın. Babasının bu yumuşaklığı, şairin sanat hayatında oldukça etkili olmaktadır.¹

Âşık olduğunuz komşunuzun kızına yazıyorsunuz bu şiiri. Şiir, bir akrostiş şiiri ve akrostişte Osmanlı Türkçesi harfleriyle 'Zekiye' yazıyor. Bu şiiri yazdığında daha on üç yaşındadır Yusuf Ziya Ortaç ve bu hayatının tatlı bir anısı olarak kalacaktır.

Babasından bahsederken şöyle der: "Yalnız çizgi adamı, rakam adamı değildi, kafa ve kalp adamı idi de... Ne güzel bir kalemi vardı.

Yusuf Ziya, babasından bahsederken, babasına olan hasretinin hissi telkini ile çok hassaslaşır ve sözlerini şöyle bitirir: "Bir kere eli kalkmadı bana. Bir kere öfke ile bakmadı gözlerime... Bir kere kaşları çatılmadı dargın dargın. Babasının bu yumuşaklığı, şairin sanat hayatında oldukça etkili olmaktadır.

Her ne kadar sayısal zekâya sahip olsa da Yusuf Ziya Ortaç'ın içindeki şairlik ruhu böylece ortaya

1 Mehmet Önal, *Yusuf Ziya Ortaç Hayatı ve Eserleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986.

çıkmaya başlar. Vefa İdadisi (Lisesi)'nde öğrenciyken edebiyat derslerine bir iddia uğruna çok çalışır ve hocasının gözüne girmeyi başarır, sınıf birinciliğini arkadaşının elinden alır. Bu dönemden iki önemli arkadaşı vardır: Peyami Safa ve Hasan Âli Yücel... Daha sonraki yıllarda bu arkadaşlarıyla ilişkileri devam edecek ve onların şiirlerini *Akbaba*, *Çınaraltı* ve *Aydabir* dergilerinde yayımlayacaktır.

O yıllarda 'Elhan-ı Şita' şiirini dilinden düşürmez, aynı zamanda Cenab Şehabettin onun hayran olduğu şairler arasındadır. Dedik ya içindeki cevherin ortaya çıkmasına bazı olaylar vesile olacaktı diye. Ve devam etti bu olaylar. Cenab Şehabettin'i *Servet-i Fünun* dergisi vasıtasıyla tanımış ve okumaya başlamıştı. Dergiler hem dün hem de bugün edebiyat camiası için bir mektep olmuştur, bunun örneğini Yusuf Ziya Ortaç'ın hayatında da görmekteyiz. Hür tefekkürün kalelerini yaşatmak ve ayakta tutmak gerekir.

Dergilerin de bu mektep olma özelliklerini kaybetmemeleri gerektiğini burada tekraren belirtelim. Hayatında yeni bir safha açılıyordu adeta Ortaç'ın. Bu derginin de tesiriyle aruz ölçüsü kullanılarak ilk şiirlerini yazmaya ve şiir sevdasına yelken açmaya başladı. *Servet-i Fünun* yanında *Rübab*, *Genç Kalemler* ve *Şehbal* dergilerini de takip ediyor böylece edebiyat dünyasına ilk adımlarını atmaya çalışıyordu.

Yıl 1914, Halid Fahri'nin de ekibinde olduğu Kehkeşan dergisi bir şiir yarışması düzenler ve bu yarışmada Yusuf Ziya Ortaç'ın 'Gün' (başka bir yazısında da kış geçer) isimli şiiri birinci seçilir. "Yusuf Ziya'nın 1936 yılında *Aydabir* dergisinde yayınladığı yazıda şöyle denilmektedir: "Derken yeni bir mecmua daha doğuyor: Kehkeşan... Başında Halid Fahri, Hakkı Tahsin, Ali Nad var. Bir edebiyat müsabakası açmış. 'Gün' isimli bir şiirle müsabakaya giriyorum. Son mısra hatıramda kalmış: "Sarayı ufka ayak bastı bir ziya kralı." Şair, aynı olayı, Bizim Yokuş'ta şöyle anlatır: "Kehkeşan ilk sayısında bir şiir müsabakası açmış. Hemen o gün bir manzumemle bu yarışmaya katıldım. Adı: Kış'tı"²

Yusuf Ziya Ortaç artık edebiyat camiasının içinde bir şairdir. Bu arada *İctihad* dergisinin sahibi Dr. Abdullah Cevdet'le de ilişkilerini sürdürür. Aynı

2 a.g.e.

şekilde bu dergide de şiirlerini yayımlamaya başlar. Yine aruz vezniyle yazılan şiirlerdir bunlar. Mesela 'Tekke-i Şita' bunlardan en dikkat çekenidir.

Şiir yolculuğunda farklı bir evreye girer Yusuf Ziya Ortaç yine farklı bir vesileyle. Bebek'te Rıza Tevfik ile komşu olurlar. Böylece bu komşuluk ilişkisi onu şiir yolculuğunda gerçek çizgisini bulmasına vesile olacak olan Ziya Gökalp'e götürür.

Ziya Gökalp'in de tesiriyle artık şiirlerini hece vezni ile yazmaya başlar. Hece ile yazdığı ilk şiiri 'Gecenin Hamamı' adlı şiirdir. *Türk Yurdu* dergisinde yayınlanan bu şiir ödül de almıştır.

*Ayın beyaz eli soyar esvabını karanlığın
Çıplak kalır bahçelerde gam gömleklili koruluklar.
Gece yıkar saçlarını deresinde bir ışığın
Ufku sarar bir sırmalı peştamala esen rüzgâr...*

*Parlar, gümüş bir tas gibi semalarda yanan kamer.
Bu kubbede pencereler ışıldayan rüzgârlardır!
Esatiri havuzlarda çıplak, pembe kızlar yüzer;
Ak saçından sonra kamer köpüklere nur akıtır.*

*Sahillerin kucacağında fıkrıdayan deniz yatar.
Kayaların kurnasında şarkı söyler bazen rüzgâr.
Sonra koşar ayağında yıldızların nalınlar
Küçük çapkın dalgacıklar bir aşağı, bir yukarı.³*

Hece yolculuğunda Orhan Seyfi Orhon, Enis Behçet Koryürek, Halit Fahri Ozansoy ve Faruk Nafiz Çamlıbel ile "Beş Hececiler (Hecenin Beş Şairi)" olarak edebiyat tarihimize geçerler. Şiirlerini koşma, semai, türkü, sone, şarkı gibi nazım biçimlerini kullanarak çoğunlukla beyit ve kıtalar şeklinde yazmıştır.

"*Seyranî, Nedim, Halk Edebiyatı Antolojisi* gibi bir aralık neşrettiği eserlerinden başka son zamanlarda çıkan 'Sebilci', 'Öyle Bir Günde', 'Eski Ev' gibi mazideki içtimaî hayatımızdan mevzuunu aldığı mütekâmil şiirleriyle de Yusuf Ziya Ortaç'ın çok bariz olan mizahî faaliyetinin hariminde sanatkâr ve içli kalbinin hâlâ genç derebanı duyulmaktadır."⁴

I. Dünya Savaşı yıllarıdır. Takvimler 1916'yı göstermektedir. Yusuf Ziya Ortaç *Akından Akına* adlı ilk şiir kitabını yayımlar. Yirmi iki şiirden oluşan bu kitabın bir özelliği vardır: Devrin Harbiye Nazırı Enver Paşa tarafından cephedeki askerlerimi-

3 a.g.e.

4 *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2007, C. 7, s. 55.

zin moralini yükseltmek için yazılması istenmiştir. Bir yıl sonra *Cenk Ufukları* adlı ikinci şiir kitabını yayımlar. Bu kitabında da hem askerlerimize hem de milletimize manevi yönden destek olmaya çalışmıştır. Yusuf Ziya Ortaç, Türk dergicilik tarihinde önemli bir isimdir. Onun dergicilik macerası Şair ile başlamıştır. 1918 yılıdır bu derginin çıkışı. Bu arada Diken dergisinde çıkan şiir ve yazılarında 'Çimdik' mahlasını kullanmıştır. Şair 1919 yılında daha çok hiciv ve mizah içeren şiirlerini Şen Kitap adı altında yayımladı. 20 şiirden oluşan 44 sayfalık bir kitaptır bu. Yaşadığı dönemin sosyal olaylarını mizah ve hiciv penceresinden şiirine taşımıştır. Aynı yıl 20 şiirden oluşan *Aşk Yolu* isimli bir şiir kitabı daha yayımlar. Bu arada Şair dergisi ekonomik sıkıntılar nedeniyle yayınına son verir (20 Mart 1919). Bu aşamadan sonra bir süre İnci ve Büyük Mecmua dergilerinde şiirlerini yayımlamaya devam eder.

Onun edebiyat yolculuğunda önemli bir aşama da bacanağı olan Beş Hececilerden Orhan Seyfi Orhan ile 'Akbaba' dergisini çıkarır. Akbaba, Türk edebiyatının en uzun soluklu siyasi kara mizah dergisidir. Burada 'izci' mahlasını kullanır. "Cumhuriyet devrinin başlangıcındaki mizahi dergi geleneğinin temel taşlarından sayılan Akbaba, Yusuf Ziya'nın sanatkârlığını törpülemiştir. Yusuf Ziya, ümit vaat eden bir şair iken, zekasını ve hayallerini, mizahi yazıların birikim kaynağı olarak kullanmış; böylece, şairlik mesleğinde ileri gidememiştir."⁵

Bu araya 8 sayılı, on beş günde bir çıkan 'Meşale' dergisini de sığdıralım unutmadan. 1928 yılında içerisinde 40 şiiri bulunan 'Yanardağ' adlı şiir kitabını yayımlar. Daha önce farklı yerlerde yayımladığı şiirlerini bu kitabına alır. İkdâm ve Cumhuriyet gazetelerinde yazılarına devam eder. Yine bacanağı Orhan Seyfi ile 1935-1937 yılları arasında *Aydabir* ve *Heray* dergilerini çıkarır. Şiirlerinin çoğu edebiyat otoritelerince sanat değeri bakımından zayıf bulunmuştur. "Yusuf Ziya, sade Türkçe ile yazmasına ve hece veznini ustalıklı kullanmasına rağmen eserleri şiir için gerekli hissî ve fikrî derinliğe sahip değildir. I. Dünya Savaşı yıllarında şiire başlayan pek çok şair gibi onun manzumelerinde de vatan ve millet sevgisi, kahramanlık, savaş gibi millî duyguları işleyen temalar geniş yer tutar. Bunun yanı sıra aşk, tabiat, bohem hayatı, aile ve ölüm temalarını işlemiştir.

5 a.g.e.

Aşk şiirlerinin çoğunda, dönemin mizah dergilerindeki şiirlerde de sıkça rastlanan uçarı ve çapkınların espri yüklü gönül maceralarını dile getirmiştir. Mütareke yıllarından itibaren mizah dergilerinde yazmaya başlayan şair zamanla tamamen mizah ve hiciv alanına kaymış, edebiyatımızda özellikle Akbabâda yayımlanan manzum hicivleri ve mizahî tarzdaki yazılarıyla tanınmıştır. Yusuf Ziya, Türkçe'yi ustalıkla kullanmıştır.”⁶

*Bulsam, bir sihirli anahtar bulsam,
Toprak kilidini açsam dünyanın,
Çözsem düğüm düğüm muammasını
Ölüm denen sonsuz, büyük rüyanın!*

*Gelse bahçe bahçe mevsimler dile,
Ağaçlar, çiçekler konuşsa biraz:
Kimdir şu dallarda kızıl gülleri
Böyle alev alev yakan sihirbaz!*

*Bulsam, bir sihirli anahtar bulsam,
Ne yıldızlar için ne güller için!
Alnı eşiğinde bekleyenlere
Açılmak bilmeyen gönüller için!*

Eserlerinde açık, yalın, sade bir dil kullanan Yusuf Ziya Ortaç, İstanbul Türkçesini başarıyla kullanan yazar ve şairler arasında yer alır. Kıvrak ve akıcı üslubuyla edebiyat camiasında kendisinden söz ettirmiştir. Adeta bir üslup ustasıdır o. Aynı zamanda Türk Edebiyatının en önemli mizah yazarları arasında yer alır. Ortaya koyduğu eserlerinde daha çok aşk, doğa, kadın, ölüm, aile, kahramanlık, vatan ve millet sevgisi konularına yer verir. Ziya Gökalp'in telkiniyle aruzdan hece ölçüsüne geçen Yusuf Ziya Ortaç'ta Faruk Nafiz Çamlıbel'in etkilerini görürüz. Lale Devri'ni konu alan 'Binnaz' isimli tiyatro eserini de hece ölçüsüyle yazmıştır. Darülbedayi sahnelerinde oynanan bu üç perdelik tiyatro oyunu edebiyatımızda ve Türk tiyatro tarihinde hece ölçüsüyle yazılmış ilk manzum tiyatro eseri olarak kabul edilmiştir. Beş Hececi, şair, yazar, mizahçı, öğretmen, gazeteci, yayımcı, milletvekili kimlikleriyle karşımıza çıkan Yusuf Ziya Ortaç hikâye, roman türünde de eserler vermiştir. O, Millî Edebiyat Akımı içerisindeki önemli isimlerden birisidir.

6 Alaattin Karaca, "Ortaç Yusuf Ziya", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul 2007, s. 402-403.

Siz 'O'sunuz, 'O' Sizziniz

● Hakan Hadi Kadioğlu

*Feryat ve figanımdan beni şair sandınız
Oysa gül meclisinde duada, mağşuşum ben*

En kederli anında insanın başını koymak için uzatılan omuz olur ya... Hani kederinizle birlikte ağlamak ister, hatta sizinle ağlar ya... İçinizi ısıtan ve ümitlerinize kapılar açan sınımsız gözlerle bakar ya...

Bazen işler ters gider, istediğiniz gibi olmaz. Her şeyin sonunun geldiğini düşünür, hepsi buraya kadarmış dersiniz. İşte tam o anda 'O' çıkagelir. Elini uzatır, gönlünüzü açar; hadi tekrar, yeniden başlayalım der ya...

Saat kimi zaman hiç ilerlemez, vakit bir türlü geçmez olur. Uzadıkça uzar, bir türlü sonu gelmez, sanırsın. Bazen de kısalır, bir türlü yetmez olur sana. Anlamak mümkün değildir. Birisi senin için zamanı daraltıp genişletir; seni her halde rahatlatır.

Gecenin bir vakti apansız uyanırsınız. Evde iseniz ev arkadaşınızın, yurttan ise oda arkadaşınızın sırtını örtersiniz ya... ya da eşinizin, çocuklarınızın, kardeşlerinizin...

Onlar selamette olsunlar, muhafazada olsunlar istersiniz ya... 'O'nun gibi...

İşte 'O' sizziniz, siz 'O'sunuz!

● Cemal Karsavran

Mutluluk Bir Parça Ekmek Arası

Toprak kokusunu özlediğimde
Ata yurdu deyip köyüme vardım
Gezdiğim yerlerde ayak izlerim
Aktı gözlerimden geçti yıllarım

Durakta karşılar gelen gideni
Muhabbet ederler yabancı yerli
Çay ve kahvenin kırk yıllık hatırı
Akılda kalır hep bir ömür boyu

Çobanlık yaptığım ovalar kırlar
Ruhum soğuk akan suyla ferahlar
Gelin gibi süzülürken tarlalar
Doğanın gizemi renklerde ağlar

Değirmen deresi kaçamak yeri
Değirmenci uyurken kuşluk vakti
Arada kontrol ederken çevreyi
Sarmaş dolaş gençler durmaz dilleri

Bostanların suyu kanaldan gelir
Bir sevenim var ki korkudan ölür
Gamzesi yüzün de ok olur deler
Salınır saçları beline değer

Baharla ısınır toprak yeşerir
Ekinler ağaçlar meyveye durur
Lezzeti dudak burkan çağlaları
Misafire tadımlık ikram olur

Cemalim yüreğim çocuk sevinci
Kuzular danalar taylar misali
Yağmurdan sonra çıkar gökkuşağı
Mutluluk bir parça ekmek arası

● Mustafa Kütükçü

Diyemedim

Çıktığım yollardan dönemem geri
Sılamda sevdiğim var diyemedim
Kaybettim mekânı oldum serseri
Hasret zincirini kır diyemedim.

Uzaktan uzağa saldım avazı
Özledim üstünde o süt beyazı
Levh-i Mahfuz'daki yazılan yazı
Sana da bana da sır diyemedim.

Uzandım çardağa gölgeler serin
Yürekte açılan yara çok derin
Dolmuyor bir türlü, dolmuyor yerin
Senden gayrısına yâr diyemedim.

Bilseydin içimde yanan ateşi
Ne sebep arardın ne üçü-beşi
Karanlık gecemin sabah güneşi
Olmaya koşana fer diyemedim.

Kabardı içimden isyan duygusu
Kalmadı sanki hiç kanun korkusu
En ücra yerlerde ahlâk, namusu
Bir Allah kulundan sor diyemedim.

Aktığın yeterli, gel artık durul
Hayatın keyifli yerine kurul
Muhacir yaşadın, mekâna sarıl
Kabrine çağırır Sûr diyemedim.

● Halit Yıldırım

Nasihat

Baba yüreğime taşandır deme
O taşı bir bakış deler de geçer
Nasihat etmeme yaşandır deme
Seneler sana da güler de geçer

Sözlerimi gülden ağırdır sanma
Sessizsem kör, cahil, sağırdır sanma
Yolunu en yeni çığırdır sanma
Her düşü bir gerçek siler de geçer

Gençsin; boyun, posun yerinde şükür
Nefsine yenilme, yürüme vakur
Akıl denen yoza gerekir fikir
Kibir bela okun biler de geçer

Belki seni yakan bir peri vardır
Lakin bu çağlarda kalp gözün kördür
Unutma onun da namusu vardır
Şehvetin aklını çeler de geçer

Oku da adam ol, cehalet kötü
Hayat müşküllerle dolu bir kutu
Helal bir eş, bir iş, başında çatı
Her baba bunları diler de geçer

Hayat oyun değil oynayıp dursan
Neler var içinde gerçeği görse
Keşke o nefesine bir yular vursan
O seni taşlara çalar da geçer

Belki kulak çektim, vurdum bir sille
Bil ki doldu kalbim ateşle külle
İsterim ki yolun bezensin gülle
Dikenler ayağın deler de geçer

Ben acı söylerim kırılсан bile
Kulak ver sözüme darılсан bile
Çalış gece gündüz yorulсан bile
Hayat koşmayı eler de geçer

Sen de baba olur anlarsın beni
Maziyi hatırlar dinlersin beni
Ben belki göremem o zaman seni
Gözyaşın kabrimi sular da geçer

Muhsin İlyas Subaşı Şiiri İçin

●Erdoğan Erbay*

Yola Çıkış

Sanatkârlık, içine düşülen şeydir. Zira, fitrîdir. Dolayısıyla, şiir iptilâ, şair de, müptelâdır. Her sanatkâr, maharetini tabiatında taşıdığına göre, şairin peşine koyulduğu, durup dinlenmeden ardı sıra koştuğu, ruh sızısı sestir. Ruh sızısının sesine, iradeyi refakatçi kılan bir serdengeçtidir, şair. Şair, kâinatın tüm ses, renk, koku, tat ve varlığına duyarlı, en küçük titreşimi bile hissedecek istasyona ayarlı, kalbinin sesi ile kafasının nesnesi arasında çadırını kurmuş, usta bir avcıdır. Subaşı, dertlenmek üzere doğanlardandır. Yeryüzüne düşmüştür. Düşüş, bir taraftan çıkış imkânını da hazırlamıştır. Zira, iniş, çıkışı gerektirir. Düştüm, bir itirafıdır. İtiraf ise, işlediği fiilin sebep ve hikmetini açıkça beyana azmetmektir. Azmetmiş ve tevekkül de etmiştir.

Tohum şairi, hakiki şiirin sırrını ötelere fısıldayan şiir tahtının pîrinin çağrısına kulak verir. Zira, şair, şiir hamurunu, asil ve aşına olduğu maya ile yoğurmalıdır. İşaret edilen ipuçlarını ihmale uğratmadan yüzyılının kalbine nazmının çizgilerini işler. Geçmişin aydınlık rüyasında sunulan badeyi, hakiki şiire bağlılık yemininin belgesi ve teminatı sayan Subaşı, bu imkânla, bir milletin söz gücü ve söyleme biçiminin zirvesi olan şiir mülkiyetinin tapusuna ortaklığı ilân ederken, şiir mülkiyetinin taşıyıcı neferliğine de soyunur. Yenilik etiketiyle meydan alan her gelişmenin öncelikli hedefi, millete aitlik damgası taşıyan değerlerdir. Tarihî zorunluluklar ve sosyal çalkantılarla birlikte değişime uğrayan kıymetler, yarına ulaşabilmek için, vefakâr çıraklar bekler. Çağların ilhamıyla şiirin çağrısına gönlü düşen şair, milletin âleme velvele salan avazına sonsuz bir gök olmak ister. Çünkü, âlemde her şey, kendi sesinin icracısı iken, Subaşı, şiire düşkünlük halinin keder verici acemiliğinde, bütün seslerin ritmik akışında büyük orkestranın şefliğini de talep eder. Bu hâl, kuş çağırdı bağlandım, dal çağırdı inandım mısraıyla somutlaşır. Şiir coğrafyasının kimliğini keşfin ilk adımının sancısını çeker. Şair, alp ile erenin aynı ruhta birleştiği Anadolu'nun oldurucu sihine merakla bağlanır. Bu vesileyle hem Anadolu'ya erer hem Anadolu'ya erenlere erer, hem de Anadolu'dan erenlerin devranını temaşa etmiş olur:

Hamdım yola çıkarken, şükür piştim ve yandım

mısraı, şiir ile medeniyetin birbirini var kıldığı zamana işaret eder. Orta Asya'dan yola çıkan Türk milletinin, toprağı vatan, varlığı destan ve şiiri ferman kıldığı coğrafyada şiir medeniyeti, medeniyet de şiiri millî kimliğin esası haline getirir. İşte, Subaşı'nın şiiri, dilin medeniyet kurduğu zamana ve ruha bağlılıkla yola çıkar: Avuçladı gönlümü şiir tahtının pîri.

Onun şiiri, öncelikle kendini bilme bilgisi ve irfanı olarak gören mirasın çıraklığına yazgılıdır. Zahirde ve bâtında kahramanlar yetiştiren milletin ruh dünyasına alem, iki kelimenin hikmetine ermek arzusundadır. Bu kelimeler, dinlemek ve söylemek. Dinlemenin asıl, söylemenin tali bir eylem olduğunun farkındadır. Dünyaya gelen insan, önce dinleyip, aylar belki yıllar sonra söyleyebiliyorsa o da önce dinlemeyi belleme ister. Dinlemeyi bilmek, tabiatıyla söylemeyi öğrenmektir.

Müslüman Doğu medeniyetinde sanattan edebiyata, musikiden mimariye, hayatın her alanına nüfuzu ve tesiri aşıkâr olan tasavvufî neşvenin ilk ve temel şartı “dinle”yi Mevlânâ dergâhında meşke koyulur. Subaşı, daha ilk adımda bilir ki, aşk olmadan, meşk olmaz.

Söz, bir kudret olarak şiir formuna sığmasa da sözün derinliğini, arınmış halini ve ağırlığı alınmış duruşunu taşıma cesaretine sahiptir. Tohum şairinin mısraları, forma mahkûm olmak yerine, çağrışım zenginliği ile sürekli öncülük etmektedir.

Kalbim Ona Defter Oldu şiirinde, Mevlânâ çağrılmış, süslenip gitti Ona derken, aşk ehlinin, şiir nehirlerini besledikleri kaynağı görmüş olmaktan dolayı son derece bahtiyardır. Subaşı şiirinin sırrı, Platon'un Devlet için tehlikeli gördüğü, toplumu ve ferdi hayalî âlemlere sürükleyen değil; aksine, Erdemli Şehir'in fazilet ve ahlâkını kucaklayıp sahiplenen, O'na doğru daimî bir akışın sorumluluğunu idrâke ermişliğidir. Aşka düşmek, ilahî bir lütuftur. Bu lütfâ mazhariyet, yola düşmeyi de zarurî kılar. Subaşı da şimdi aşk dergâhı için koşudadır. Aynı zamanda, artık meyvesi çile olan bir yola düşmüşlerdendir.

Şair, Kalbim Ona Defter Oldu şiirinde Mevlânâ'dan Yunus Emre'ye uzanır. Şiir tahtının pîrinden aşkı talim eden aşk eri, bu kez, Yunus'un sözüne kulak verir. Aşkın suskun hayretinden sözün yalın haline taşınır. Aşk oluş, söz varlığı doğuştur.

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Oluşunun hikmetini kavrayan şair, kendinden önce dergâh eşiginde kulluk nezaketiyle bekleyenlerin fısıldadıkları kilidin peşindedir.

Zira, Mevlânâ aşkla dönerken, Yunus aşkla söyler. Mevlânâ'nın sırrı feryadından uzak değil iken Yunus'un ömrü yel gibi esip geçer. Aşk hâldir, hikmetine aşk ehli vakıf olur. Şeb-i Arus hakkı, Mevlânâ gibi yaşayanların nasibidir. Subaşı, bu hakkı teslimde tereddüt göstermez. Çünkü, aşk, çile bahçesinde filizlenir. Aşk dergâhına gül olmak, çile tapusunda kul hanesine kaydolmakla mümkündür. Aşkın aşkınlığına şahitlik eden Subaşı, varlığın bir diğer deliline bağlanır.

Bu delil, söz veya konuşmadır. Aşkın gizeminden, sözün ve konuşmanın somutluğuna şahadet eden şair, Yunusla konuşur fakat o da seslenip gider Ona. Nihayet, Subaşı'nın kalbi de O'nun adıyla nakış nakıştır. İnananın üstünlüğüne şahit olarak, başka bir yol arayışına girmeden, sevgi ve muhabbetin asıl kaynağından feyizle beslenir. Ve şair, Sevdaya Gazel Gibide, hikmetin derinliğine vakıf olur. Beşer makamından insan olma makamına geçişine, kendi oluş sırrına da kavuşur.

*Gördüm, bir sihir gibiydin hasret akşamlarında
Ben seni Adem'den Muhsin'e geçer gördüm...*

Şahsî varlığının oluşum sürecini fark etmekle birlikte, iradeye bağlı adımlarla kendine alan açma imkânı da yakalar.

Aslında, Muhsin İlyas Subaşı'nın şiiri, bir milletin ve bir medeniyetin şiiridir, desek abartmış olmayız. Böyle bir yargının gerekçesi ise, şiirin altyapısını kuran kimliktir.

Kimlik bilgileri, bir takım işaret ve ipuçları sayesinde elde edilen parçalar değildir. İnsanın hüviyet kimliği gibi, Sevdakâr şairinin adı-soyadı, hane ve cilt numarası, köyü, ilçesi ve ilinin yazılı olduğu, tescilli şiir belgesi vardır. Ben şiiri, sıraladığımız ölçülerin ispatıdır. Zira, o, şiirin kimlik bilgilerini başkasının değil, kendisinin onayıyla karşımıza çıkarır.

*Ben
İsyanlara açmadım yüreğimi
Yolculuğum
Yunus'un izindedir
Aşkım
Fuzulî teknesinde yoğrulur
Yurduma sevdam
Âkif kadar zindedir.*

Benin mısraları, Subaşı şiirinin karakteristiğini ifşa eder. İfşanın yankısı ve çağrışımı son derece samimidir. Onun şiirine dair okumalar, sanatın insana tanıdığı özgür ve iradî tercihlerin yanında; örfün ve geleneğin zamanla zamana karşı kazandığı varlık zaferinin belirleyici normları da gözetilerek yapılmalıdır.

Bu iki ölçüden özgür ve iradî tercih, şiire yönelik varsayım ve çıkarımların serbestisini sınırsız kılar; örfün ve geleneğin belirleyici normları ise, şiirin istikametine dair mutlak ve hakikî kural, 'işittik ve itaat ettik' emri ile tartışılmaz bir zemine oturtulmuş olur.

'İşittiğine itaatte sebat' gösteren şair, sözü, şiir makamına ikame görevini ve ölçülerini de belirlemiş olur. Subaşı, öncelikle, kendi şiiri için değişmez ve eskimez hakiki bir ölçü koyar.

Şiirin kuşatıcı ölçüsü, şiirin asilik gibi bir nitelikte karar kılmamasıdır. Bu yüzden, şiir dili isyankârlık üretmez. Şiirlerinde kullandığı biçim ne olursa olsun, muhteva açısından 'ilk söze' muhalefete girişecek bir tavır sergilemez.

Hakikatin tecellileri muhtelif, lâkin özü ve cevheri itibariyle tektir. Subaşı'nın şiiri de hayalî üretim ve meydan okumalara özlemin büyütülmediği bir şiirdir. Bu kuşatıcı ölçünün ardından şair, şiirin üç ana damarına işaret eder. Bunlar, geçmişten günümüze Türk şiirini besleyen ruh dinamikleridir. Başlangıç, Yunus ve şiiridir. Şairin yolculuğu, Yunus biledir. Sözün hasını, sözün demini ve sözün özünü onun belirlediği üslûbun içinde kalarak, sade, samimi ve gösterişsiz yanıyla söyler. Aynı şekilde, sözün tüm çirkinlik ve kötülükleri, iyilik ve güzelliğe çevirebileceğini öğrenirken, kem ve deminde söylenmeyen söze rağbetin manasızlığını da ispat etmiş olur.

Subaşı şiirinin dinamik yapısını ayakta tutan ve tam ortasında yer bulan ikinci husus, Fuzulî'nin aşk tezgâhıdır. Şiirimizin aşk hamuru, onun teknesinde yoğrulur. Aşkistan'a üflenen aşk, âşıklıkta meydan eri Fuzulî'den istiaresidir.

Onun meydan okuyuşunu, bu kez, Subaşı devralır. Zira, aşk meydanı rekabeti, yüreklilik ve cesaret gerektirir. Şairin Aşkistan'da dâhil olduğu âlem, Fuzulî'nin aşk kandilleri ile süslediği şiir göğüdür. Onun şiirinin son dinamiği, Âkif'ten tevarüsle temellük ettiği vatan sevdasıdır.

Şiir hakikat, şiir aşk ve nihayetinde şiir, vatanın kendisidir. Çünkü, Âkif'in şiiri, bütün bir milletin dünü, ânı ve yarınıdır. Subaşı şiiri, bu mirası üstlenen cesur ve kahramanca bir söyleme, bir üslûba sahiptir.

Toprağı, fazilet ve asaletinin rengine boyayarak vatan kılan Türk milletinin bir ferdi sıfatıyla vatan bekçiliği onun için bir sevdadır. Mısraları şiirden de öte, vatana sevdasının yanık türküleri gibidir.

Subaşı, şiir kervanını yola hazırlarken üç temel değeri de rehber edinir. Bunlardan biri dinî, biri medenî ve biri de insanî konumdur. Arayışta motifler tek tek sıralanır.

*Derdi Yûsuf teyellemiş
Mecnûn hasrete aşk demiş
Yûnus sevgiye renk vermiş
Motif olmuş gazelime...*

Bu göndermelerle o, hem İslâm tarihini hem medeniyet tarihini hem de milletinin tarihini şiirinin birer parçası olarak, bir bütüne ulaştırır. Ayrıca, Haydi Kalemimde Yûnus'a bir kere daha döner. Zira, şair, mısralarını ütoppyaya ayarlamamıştır. Bu yüzden, hayatı boyunca 'dava' değil 'sevi' için mücadelede ısrar eden Yunus'un dünyasından yansıyacak ışığın peşindedir.

*Kâğıttan emerek gün ışığını
Ruhumu aydınlat haydi kalemim
Yûnus'un gönlünden al ışığını
Benimkine uzat haydi kalemim.*

Batı emperyalizminin bir türlü tatmine ermeyen, başka coğrafyalar işgaline geçirilen keşif kamuflajına inat, o, parlak geçmişinin aydınlığına uyanmak ister.

Üçgenin Açılı: Hayat, Eser ve Hüzün

Muhsin İlyas Subaşı, 'İlk Söz'de hem sanatkar hem insan olarak bir hüzne işaret eder. Bu hüzün, hayatın üzerine abanmış bir ümitsizliğin icadı değildir. Hayat esere dâhilse, davaya adanmış ruhun, davasını temsilde gösterdiği liyakatin memnuniyet verici hüznüdür. Şair, bir taraftan, fena çölünde, gözyaşı ırmağının dalgaları arasına daldırdığı fitrî salla varlığının kapısını aralayacak kemâli, huzurun en içteni ile dinlerken hüzünlenir.

Bir taraftan da sosyal ve ahlâkî sorumluluğun ağır yükünü taşıma asalet ve cesaretine sahiplik imtiyazını, sonsuzluk çeşmesinde berrak su damlası gibi ruhuna akıtırken hüzünlenir. Zira, İlk Söz'de hayat, eser ve hüznün olağanüstü seremonisi sonsuzluk çağrısına ayarlıdır. Bu hâl, hayatını aşkın değerler tezgâhında ilmek ilmek dokuyan dava insanlarının muhasebe makamıdır.

Bu bölümdeki fikir ve kanaatlerime yön verecek

olan, büyük ölçüde hislerimdir. Öyle ki, bu davranışı bilerek ortaya koyuyorum. Zira, Subaşı'nın, aşağıda göreceğimiz mısraları, bu cümleleri kurmayı bir zaruret hâline getirmiştir. Örfümüz ve kültürümüz, muhatabı methetme hususunda birtakım düsturlar vazetmiş, ancak insan, dava adamı ve sanatkar kimlikleriyle karşımızda duran Muhsin İlyas'a, 'gül bahçesine ektiği tohum' nedeniyle teşekkür borcumu bir nebze de olsa yerine getirmek arzusunda'yım. Çünkü, söz, ehline yakışır. Yakışan ortaya çıktığına göre, bize de ses vermek düşer. Tohumun toprakla buluştuğu yerde, köklerinin tuttuğu gönüllerin, dimağların, akılların ve iradelerin varlığından haberdar olsun ki, şair, sözünün yerde kalmadığını görsün.

*Bunca tohum ekim gül bahçesine
Tutarsa insanlık alkışlar bizi
Ses verin bu ömrün yorgun sesine
Gönlünüzde kalsın bir küçük izi.*

Hemen hemen bütün edebî türlerde eser veren Subaşı, ömrünü, yazının sermayesi kılmıştır. Bir tarafta, sanat ve edebiyatın gecelere dost sancılarını rüyalarına katık eder; diğer tarafta, vatan, millet, memleket ve bayrak gibi değerlerin müdafaası için haysiyet ve şerefiyle ayakta durur. Şairin dünyası bir gül bahçesidir. Öyleyse, tohumun güle/güllere döndüğünü bilme hakkı da vardır. Ey şair, ektiğin tohumlar fidan oldu ve çoktan meyveye durdu. Sözün ağır yükünü taşıyan yüreğinden yükselen çılgın aks-i sedası yüreğimize düştü. Sesin sesimize karıştı. Seni yoran emanetler, ardından gelenlerin uhdesine devredildi. Sesin yorgun olsa da şiirin ve sözün her daim diri, kuvvetli ve kıyamdadır. İzi ni sürdüklerinin sende hatırı varsa, bizde de senin izinin hatıraları vardır. Şiirinde hatırladığın ve hatırlattıklarınla sen hem hatırşinas hem de kadirşinas bir insan oldun. Dolayısıyla, hatıraya hürmet yolunu izleyenlere, hatırımızda yer açarız. Hatıraya hürmet, hatırlanmaya müstahak olmaktır. Sen ve şiirin, bir medeniyetin izini takip ettiğine göre, gönlümüzde izinin kalması da mukadderdir.

Şiir ve Sorumluluk

Milleti ve medeniyeti adına konuşan insanlar, en üst seviyede sorumluluk şuuruna ermiş olanlardır. Bu şuura erenlerin ünledikleri her şey, mensubu buldukları milletin dolayısıyla medeniyetin ortak değerleridir. Bu değerlere, soyut ve somut ayırımı yapmadan, dinî, ahlâkî, örfî, tarihî ve kültürel bütün alanlar dâhildir. İşte, aidiyetin sorumluluğu

ile yola çıkan sözcüler, gereğini yerine getirmek için hazırlanmış ruhlardır. Söz vermişlerdir. Söz ise, bir ahittir. Ahdini yerine getirmek, şahsiyet sahibi insanın mutlak görevidir. Sözün yüklendiği görev emir, sözün yüklediği görev ise, uygulamadır. Emre itaatin sonucu asıl olandır. Zira, tutulmayan söz, muhatabın değersizliği ile yakından ilişkilidir. Bilmek, gereğini ifa ve icra edince mana kazanır. Gereği yapılmayan bilme, kuru bir gürültüdür, rahatsız etmekten başka bir şeye yaramaz. Gereğini her zaman yapan ise, şiiirdir.

Yirminci Yüzyıl Şiirimizin İki İşlevi

Yirminci yüzyıl şiirimizin varlık alanı birçok yönden sorgulanmış, bu sorgulamaların neticesinde farklı bakış açıları geliştirilmiştir. Yüzyılın şiiri, kabaca bir tasnifle hece-aruz, köy-şehir, Anadolu-İstanbul, içtimaî-şahsî, siyasî-tarihî, geleneksel-modern gibi, çoğaltabileceğimiz meseleler etrafında şekillenir. Şiirle ilgili tartışmalara, yüzyılın şartlarından kaynaklanan, yeni bir pencere daha açmak, bir hareket noktası daha belirlemek, şiirimizin bize sağladığı zengin imkânlarla ulaşmada basamak teşkil edecektir. Şiirimizin tarihi boyunca üstlendiği işlev ve sorumluluk için çizilecek çerçeve, söz konusu imkânları ortaya koymada önemli ve belirleyici adım olacaktır. Belirlenecek bu imkânlarla, Muhsin İlyas Subaşı şiirinin hangi noktaya ve ne şekilde konumlanacağına dair fikir vermesi bakımından muhakkak ihtiyacımız olacaktır. Şiirimizin yirminci yüzyıldaki işlev ve sorumluluğunu iki başlık hâlinde ele almak, ortaya çıkacak fikirlerin yol göstericiliğinde hâli değerlendirmek, konumuzun işleniş açısından son derece faydalı olacaktır.

Yirminci yüzyılı yaşayan, bu yüzyılı idrâk eden ve şiirin, en dar zamanda çözüm üretici niteliğini kabullenip onaylayan şair/şairler, iki temel hareket noktasına zorunlu olarak mahkûm olmuşlardır. Zorunluluk diyorum, çünkü, bu zorunluluk çıkmazında siyasî, sosyal, tarihî, ailevî, ideolojik tercih ve şartlar belirleyici rol oynamıştır. Bu iki temel hareket noktasını şöyle adlandırmak mümkündür: 1. Yıkılış ya da Çöküş şiiri; 2. Kuruluş ya da Diriliş şiiri.

Yıkılış ya da Çöküş Şiiri

Yirminci yüzyılın başına doğanlar, yüzyıllardır medeniyet havzasını değer ve kıymetlerle besleyen bir ebedî devlet nizamının bozulup dağılma sürecine şahitlik etmişlerdir. Varlıktan yokluğa, zirveden zemine, güzelden çirkine, vakur duruştan baş eğmeye doğru giden bir süreci yaşamışlardır. Öncülük

etmeyi, belirleyici olmayı, yol göstericiliği, danışılır olmayı, yeri ve zamanı geldiğinde ilâhî yükümlülük icabı, güç kullanmayı vazife bilen bir medeniyetin evlatları, bütün bu vasıfların batışını gördüler. Varlıktan yokluğa evirilen süreci yaşayan insanın ruh hâli nasıl bir seyir takip ediyorsa, Osmanlı'nın yıkılıp tarih sahnesinden çekilişini görenler de benzer bir durumla karşı karşıya kalmışlardır. Tarihî çöküşün hazırladığı psikolojik ortamın, fert ve milletin davranış biçimine etki etmesi kaçınılmazdır. Hem fert hem de millet, geleceğini kurmak için canını fedaya ant içerken top, tüfek ve kılıç gibi silahların yanına, hikâyesini nakledecek başka bir silah daha koymuştur. Bu silahın adı, şiiirdir.

Kılıç, top, tüfek ve kamanın tükendiği yerde devreye giren şiir, insan ruhunun derinliklerine kök salmış duyguların tamamını harekete geçirir. Bir yanda, şehitlik ve gazilik unvanının yüceliği övülürken, bir yanda, cesaret ve kahramanlığın tarihe sığmayacak büyüklüğü tasvir edilir. Bir yandan, gönüllere çöreklenen gurbet ve hüznü anlatan şiir, bir yandan, vatan, bayrak ve toprağın üstünde daha değerli bir şeyin bulunmadığı hakikatini abideleştirir. İşte, bu durumda şiir, yirminci yüzyılın yıkılış ve çöküş hâlini tasvire girer.

Yirminci yüzyıl psikolojisini yaşamış, ancak bu durumu ferdî bir mesele hâline getirip kendini anlatmak yerine, bu psikolojinin topluma nasıl yansıdığını gören isimlerin başında Mehmet Âkif gelir. Safahat'ın hem mukaddimesi hem de özü kabul edebileceğimiz şiirinde Âkif, yukarıda sözünü ettiğimiz ruh hâlinin çerçevesini çizerken, okura şöyle seslenir:

*Bana sor sevgili kâri' sana ben söyleyeyim
Ne hüviyyette şu karşında duran eşârım:
Bir yığın söz ki, samîmiyyeti ancak hüneri;
Ne tasannu' bilirim, çünkü, ne sanâtkârım.
Şî'r için "gözyaşı" derler, onu bilmem, yalnız,
Aczimin giryesidir bence bütün âsârım!
Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyleyemem;
Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bîzârım!
Oku, şâyed sana bir hisli yürek lâzımsa;
Oku, zîrâ onu yazdım, iki söz yazdımsa.*

Poetik ve teorik açıklamalara ihtiyaç bırakmayan, samimî bir itiraf gibidir, Âkif'in söyleyişi. Öyle ki, saklayıp ima ederek sanatın mucizesiyle insanı büyülemek sevdasında da değildir. Kaleme dökülenler, dilden taşanlardır. Eğer şiirin kimliğinden söz edilecekse, yığınla savrulan kelimelerin tek bir özelliğinden bahis açılmalıdır. Sanatı da bilir, sa-

natçıyı da. Hatta, sanatçıların bulunduğu zirvenin de ortağıdır. Ancak, Âkif'in şahitlik ettikleri, kabiliyetlerini ve imkânlarını kullanmasına engeldir. Gözyaşı dökmek bir samimiyetse, onun şiiri de samimiyetinin somut göstergesidir. Yirminci yüzyılda, milletin ve medeniyetin başından geçenler, bir kişinin çare bulabileceği sıradan hadiseler değildir. Acziyet, varlığın ve varlığının şuurunda olanların hâlidir. Varlıkla varlığı arasındaki münasebeti, ebediyeti idrâkin tezahürü makamında şuura dönüştüren Âkifler, yıkılan ve çökenin neye karşılık geldiğinin de farkındadırlar. Cereyan eden hadiseleri şuura taşıyanlar, merhamet ağacının köklerinden beslenen işaretçilerdir. Safaha'tın varlığı, Âkif'in, hangi şuur makamından etrafı gözlemediğinin delilidir. Ağlayıp ağlatamayan, hissedip söyleyemeyen gözcü Âkif, kalbinin tercümanlığını yapacak bir dile de sahip değildir. Dilin imkânları ne kadar geniş olursa olsun, kalbin hissettiklerine asla tercüman olamaz. Âkif ve yirminci yüzyılı yaşayanların karşılaştıkları olaylar ve maceralar, ancak duygulu yüreklerin sezebilecekleri derinliktedir.

Âkif şiirinin yerine getirdiği sorumluluk şahsî değil, bir coğrafyanın, bir milletin ve bir medeniyetin uğradığı yıkılış ve çöküş tablosudur. Bir felâket tablosunu şekillendiren siyah beyaz renkler, yıkılışın/çöküşün tüm sebep ve sonuçlarını açıkça yansıtmaktadır. Bütün bu olayları görüp yaşamak, ancak sonuca etki edecek bir çözüm üretmemek, inanmış insanın ruhunda onulmaz yaralar açmaktadır. Âkif'in gözyaşları, millet adınadır. İnancın güzelliği, samimi davranış biçiminde tezahür etmektedir. Estetik bir örtme değil, alenî söyleyiştir.

Faruk Nafiz, Okuyanlara adlı şiirinde, sözünü ettiğimiz yıkılış ya da çöküş psikolojisini anlatırken, insan dâhil bütün nesnelere trajedinin heykelleri gibi tasvire girişir.

*Bir geniş bahçe gibi size açtıktı derdim,
Durdunuz, seyrettiniz sıra heykeller gibi,
Ruhunuzun çölünde bütün bir ömrü verdim,
Kireçli bir tarlayı sabanla beller gibi...*

Faruk Nafiz'in öznesi, kendisidir. Derdin tam ortasına yani merkeze yerleşen şairin dillendirdiği, kendi benidir.

Diri, canlı ve yemyeşil, hayat adına her türlü unsurun taşıyıcısı ruhu, dışarıdan bakanlar için sadece seyredilecek konumda bir bahçedir. Derdini anlamak yerine, hep aynı yere ve bir şeye bakan heykeller gibi kadit insanlar, onun ruhundan akan ırmakları somuran çöllerdir. Verimsiz, susuz ve

kıraç ruhlarını, biraz olsun hareketlendirmek hususunda ömür sermayesini tüketen Faruk Nafiz, okuyucu ile arasındaki bu ilişkiyi, saban vasıtasıyla kireçli bir tarlayı sürmeye, bereketli hâle getirmeye çalışmak gibi, beyhude bir gayrete benzetir.

Şairin duyduğu en büyük dert, kendi vatanında yaşadığı gurbet yasıdır. Şairin hayatına gidildiğinde görülür ki, İstanbul'dan Ankara'ya, Ankara'dan Kayseri'ye öğretmen olarak tayin edilmek, gurbet tasasının en büyük nedenidir. Çünkü, devrin Anadolu coğrafyası, sahipleri için gurbetin mekânıdır. Bu topraklarda var olan canlı ve cansız her şey hem maddî hem de manevî bir sürgünlüğün pençesindedir. Anadolu, ağlayan bir insandır.

Gidip de gelmeyen balalarına türkü yakan analar, hayatının baharında sevdiğini cepheye yollayıp arkasından "Dön gel ağam dön gel dayanamirem" diye feryat eden yavuklular, ağzı süt kokan yavrusunu "on beşliler" içinde savaşa gönderip hüznünü yasına katık yapıp sürgüne ömrünü feda edenlerdir. Onun kalbi, paramparça olmuş Anadolu coğrafyası gibi, mısralarının pençesindedir. Kan ve gözyaşı, ruhunun yegâne gıdasıdır, artık.

*Duyduğum en büyük dert yurdumda gurbet yası,
Gördüğüm en güzel yüz karşımda ağlayandı;
Her mısraın sonunda kalbimim bir parçası
Bir mızrağın ucundan sızan bir damla kandı!*

Şiirin devamında Faruk Nafiz, yaşadığı devrin sosyal hayatını panoramik fakat çok dramatik bir çerçevede canlandırarak anlatır.

*Derdime dert ekledim ellerin kederinden,
Tek ruhumun azabı değildi gördüğünüz...
Nasıl yalnız âhımla kımıldardı yerinden
Bin bir açık sesinden güç ürpereyen tüyünüz?*

İnsan, yaşadıklarının toplamıdır. Bu yüzden her insan, yetiştiği çevrenin ve içine doğduğu şartların sağladığı imkânların çocuğudur. Faruk Nafiz'in mısralarına sinen dert, kendi derdinden ibaret değildir. Azapta olan ruh, bir milletin ruhudur. Kaynağı ferdi görünse de karşılaştıklarından etkilenen bir sanatkâr olarak Çamlıbel, bir medeniyetin çöküşü esnasında, ferdin kaderine yazılmış kederin varlığını derin bir sezikle aktarır.

Şairin kaleminden dökülenler artık bir şiir olmaktan çıkmış, devrin ve devrin insanının hikâyesini anlatan bir mersiye-destan karakterine bürünmüştür.

Kuruluş ya da Diriliş Şiiri

Yirminci yüzyılı, neredeyse başından sonuna kadar yaşamış olan Necip Fazıl'ın Sakarya Türküsü, Kuruluş ya da Diriliş şiirinin en güzel örneklerinden biridir. Sakarya, bir sembol olarak Türk milletinin kaderini temsil eder.

Dirilişin gerçekleşmesi, Sakarya'nın ağır imtihanı başarmasına bağlıdır. Azmedip kararlı duruşunu teslimiyetle birleştiren bir dava adamının dilinden dökülen mısralar, tek başına ayağa kalkabilme ümidini beslemektedir.

*Sakarya, saf çocuğu, masum Anadolu'nun,
Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun!
Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız;
Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!*

Sakarya, ayağa kalkmalıdır. Zira, davalar kahramanlar ister. Bu noktada kahraman sayısının az ya da çok olması önemli değildir. İnsanlık tarihi boyunca, ilâhî mesajların muhatabı peygamberler, bahsettiğimiz meselenin en büyük temsilcisidirler. Davalarını müdafaa edip karşı çıkanlarla mücadele ederken Allah'tan başka güvenip dayandıkları bir merci olmamıştır. 'Yalnızım, beni kimse desteklemiyor' diye, davadan vaz geçmeyi asla düşünmemişlerdir.

Davanın sahibi Allah'tır. Her şey O'nun mülküdür. Olan her şey, O'nun mülkünde cereyan etmektedir. Ayrıca, her şey O'na doğru gidiyorsa, endişe edilecek bir durumdan da söz edilemez. Eğer Sakarya ayağa kalkarsa -ki kalkmalı- gayretin ve çalışmanın mükâfatı da eksiksiz verilecektir.

*Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!...*

Sezai Karakoç'un Diriliş inancı hem hayatının hem de sanatının esasıdır. Söz, diriliktir. İnsan sözle var olmuştur. Sonuçta, sözle yeniden ayağa kalkıp hesabına yürüyecektir. O hâlde, Karakoç için şair, bir 'ağıtçı' olmamalıdır. Oluş ve dirilişin hakikatini bilen, ölünün arkasından mersiyeler dizmemelidir. Zira, sözün kaynağını kavrayanlar, verdikleri sözü unutmazlar. Söz ahittir, ahde vefasızlık olmaz. Ah-dine sadakatte iradesini ortaya koyanlar, vaz geçilecek şeye de ümit bağlamazlar. İnsanın ve insanlığın tarihini anlatanlara verilen sıfatlar, zaman ve şartlara göre farklılık gösterse de, buluştukları ortak nokta, söze dirilik vermiş olmalarıdır. Bu şahısların yazdıkları bazen destan olur, bazen mersiye, bazen masal olur, bazen hikâye olur.

*Şair o büyük ağıtçı geldi dünyamıza
Günlerce gecelerce ağlattı bizi
İrili ufaklı ölenlerimizin ardından
Öldü ve kendi ağıtını yazmadan gitti*

Fakat Karakoç için şair, ölümü anlatmanın peşinde değildir. Söz, asıl sahibinden dolayı sürekli ve diridir. Ölüm, bir hakikat olarak, yaratılmışlar için kesinlikle değişmeyecek bir akıbetir. Zaten her şey için vuku bulacaktır. Ayrıca birtakım gayretlere gerek yoktur. Ancak, diri tutmak ve dirilişin süreklilik elde etmesini sağlamak olağanüstü çaba gerektirir. Allah'ın 'Hayy' sıfatının tecellisi olarak, insan ruhu diri, canlı ve sürekli. İşte, sözün diriliği/dirilişi sağlaması bununla alâkalıdır. Ölümüne ağıt yapmak, insanın engelleyemediği bir duygu olsa da hadisenin gerçekleşmesini asla durduramaz. Kadere rıza göstermek esastır. Ölmek, insanın iradesiyle vuku bulmaz. Bu nedenle şiir, ölmeyi değil, dirilişi telkin eden sözün kendisidir.

*Ben ağıt yazmayı sevmem
Ölümden değil dirilişten yanayım
Ölümden değil ölüm sonrasında yana
Ağıt yazmaktan değil mevlit yazmaktan yana*

Âdemoğlu için ölüm mukadderdir. Can tenden ölümü öldürenler, asla değişmeyecek bir hakikatın şuuruna ermişlerdir. Bir de hayatta oldukları hâlde, ölenler vardır. İşte bu tip ölümlere sözün tesiri yoktur. Sözün tesiri, dirilişten yana saf tutanlaradır. İnanan ve dava sahipleri için ölmek, bir hâlden bir hâle, bir âlemden başka bir âleme geçmektir. İnsanın yeryüzündeki düzenleyici vasfı dikkate alınarak olursa, öldürmek kolay, zor ve asıl olansa, dirilişi ve direnişi sağlamaktır.

Muhsin İlyas Subaşı şiirinin ana gövdesi ise, düşüncedir. Diğer bir ifade ile onun şiiri, kültür ve medeniyetimizin ana damarı olan hikmeti, hikmetle hikmetli söyler. Muhatabını uyarmak için ünleyen bir şiirdir. Subaşı, şâiri tanımlarken bu hakikate işaret etmektedir:

*Şâir, hayalinden geçen saf dilidir,
Şâir, yaşanan bin çilenin bülbülüdür,
Ondan açılır gönlümüzün nağmeleri;
Şâir, bize aşkın sunulan ak gülüdür...*

Aşk, varlığın başlangıcıdır. Başlangıç noktasına göndermede bulunan şair, hangi kaynaktan beslenip dilleneceğini de belirlemiş olur. Şairin meydan alması, sözle yola çıkan insanın hallerine tercü-

manlık içindir. Şiir hayalin katıksız dili, çile deryasının tek habercisi, gönlün nağmesi ve bize verilen en güzel duygunun, aşkın gülüdür. Şair, günlük hayatın kirletemediği bir dil kurucusudur. Dile dökülemeyenin duyurucusudur. Gönül ferahlatan nağmelerin bulucusudur. Var oluş esrarının çözücüsüdür.

Yirminci yüzyıl şiirimizin, yerli, millî ve özgün değerlerini şiirin sorumluluk alanına taşımayı, millet ve medeniyet için görev bilen isimlerden birisi de Muhsin İlyas Subaşı'dır. Onun şiiri, bu sorumluluğun meyvesidir. Subaşı'nın şiiri, düşünen şiirdir. Düşüncenin peşinde, çözüm geliştirir. Zira, Subaşı şiiri, gerçekte yaşanmamış, masa başında kurgulanmış, içi kof, ötesi olmayan dünyeviliğin kaotik çağdaşlığından damıtılmış, dramatik ve trajik saplantılar icat etmez. Açmazları ve çıkmaz sokakları yoktur. Şiir, insana bahşedilmiş en güzel ve mükemmel ifade biçimi olmasının yanında, hemen her zaman ânın dışında ve gelecek adına ümit taşıma görevi de üstlenmiştir. Çünkü şiir, ağıt değildir. Günlük hayatın zorunlu kılıp baskıladığı engelleri aşmada, çoğunlukla açılacak bir kapıdır. Subaşı'nın şiiri, işte tam bu nokta üzerinde karargâhını kurar. Ardından, gelip geçen hayat yolcularına, yolculuğun esrarını anlatır. İnsana ilişkin yol işaretlerini, gerekli yerlere dikme sorumluluğu öncelikli amacıdır. Subaşı'nın şiiri, fânîlik yolunu adımlayan âdemoğlunun var oluş serüvenini geçmişten bugüne devrettirirken çok önemli bir hususa da dikkat çeker. Onun şiiri, yarın için işe yaramayacakları güzergâhın dışına iter, peşinden menzil-i maksûda selâmetle ermenin yol göstericiliğini üstlenir. Şiir ümitse, ağlamaya ve bağırmaya gerek yoktur. Subaşı, "Benim Şiirim"de, şiirin tarihine yönelik değil, ancak, kendi şiirinin karakterini açıkça ortaya koyar. Bu şiire gökkuşağı rengini veren hususlar, herhangi bir gizliliğe sapsanmadan sıralanır.

*Oturup düşünsün benim şiirim,
Ne ağlasın ne de bağırversin.
Gurbet, Hikmet, Hasret pınarlarından,
Geçip son visâle sevgiyle ersin.*

Subaşı'nın şiiri, bütün hüviyeti ve heyetiyle ağırbaşlı bir duruştur. İnsan için tefekkür hâli, fizik ve metafizik âlemi kavramak bakımından zorunlu olduğu kadar, ferdî bir iradenin de yansımasıdır. İşte, şairin şiiri için çizdiği dairenin merkezinde yer alan nokta, düşünme eylemidir. Başkalarının ürettikleri üzerinde eşelenen bir söyleyişin, özgün ve belirleyicilik vasfından söz edilemez. Düşünme

eyleminin beslediği ruh, hakikatin peşinde koşmayı düstur edinir. Ödünç alınmış bir ağlamanın ardından yürüyeceklerin adımları boş; karşılaştığı meselelere çözüm üretmek yerine olur olmaz yerde dizleri üzerine yığılıp ağıta dönüşen çığlıklar gereksizdir. İşte, Subaşı'nın şiiri, bahsettiğimiz iki duruma da karşı bir direniş, bir başkaldırıdır. Bir medeniyetin ayrıcalıklı nehirlerinden varlık devşiren şiir, hasreti, gurbeti ve hikmeti mülk edinip yoldan sapmadan kendini bulur. Şiir dediğimiz söz varlığı, doğrudan doğruya insana dair olanı anlatır. İnsana has sevgi değerlerini mısralarına taşıyan şiir, bir aşamadan sonra bunları da geride bırakarak visâle ermelidir. Aslında insanın yaşadığı serüvende belirleyici konumda duran hallerin gerçek anlamları, Mutlak olanda saklıdır.

Subaşı'nın şiiri, bir taraftan da insanın sonsuz duygu denizinde rahata erer. Düşünce ile beraber duygunun da şiirin nefes alma kaynaklarından biri olduğu göz ardı edilmemelidir. Subaşı şiirinin vücut bulduğu, düşünce ve duygu alanı, Şark-İslâm medeniyetinin, insanı algılayış biçimine mutlak bir uygunluk ifade eder. Batı medeniyetinin insan algısı tek taraflı ve bütünüyle maddeden ibarettir. İki medeniyetin insan anlayışı farklılığı, şiir dâhil, diğer edebî türlerin insanı ele alış tarzına ve işleyişine de yansır. Şark-İslâm anlayışının insanı konumlandırıp yücelttiği yerde, Batı pozitivizmi, insanı, dünyevî olmak gibi bir sıradanlığa indirger. İşte, Subaşı, insan varlığının düşünce ve duygularına tercümanlıkta ilk sırayı alan, her zaman köşeyi tutan şiire, insanı bir bütün olarak yerleştirir. Bu anlayış, insanla ilişkili sanat ve edebiyat eserinin, insanın kendisi gibi, sonsuzluk yakalayabileceğinin de ispatıdır.

*İnsanın çok yönlü duygularında,
Buluversin o da bir küçük liman.
Geleceği dünün göğüslerinden,
Şiirimle emip büyüsün zaman.*

Muhsin İlyas Subaşı'nın şiiri, soylu bir şiirdir. Çünkü, mülk edinip sahiplendiği bir medeniyetin mirasçısıdır. O, bir mirasçının üstlenebileceği en büyük ve ağır yükü üzerine almıştır. Nedeni şudur: Soylu bir geçmişin bugüne söyleyeceği şeyler, her insanın taşıyabileceği sorumluluklar değildir. Zaman ve şartlara karşı, varlığını belirlemiş, insanlık için değerler üretmiş, tarihin yanında coğrafyaya mührünü vurmuş bir duruşun halefi olmak, iyi ve güzeli daha üst bir seviyeye çıkarma düşüncesini zorunlu kılar.

Subaşı bir kâşif, şiiri ise bir keşiftir. Yeni ve özgünü yakalayıp tekrardan kurtulabilmek, daha önce nelerin yapıldığını merak edip öğrenmeye bağlıdır. Batılılaşma süreci ile başlayan geçmişi inkâr zihnietini açıktan hedef almaya da o, ortada olanın görünmeyen sırrını derin bir sezikle kavradığını hissettirir. Şark-İslâm medeniyetinin ortaya koyduğu ölçüler dairesinde teşekkül eden Osmanlı şiir kültürünü, oluşturduğu zemini yok saymaya başladığımız tarihten bu tarafa, muhalif zihniyetin kadük anlayışında mahkûmiyete maruz bırakılmış olan şiir, Subaşı'nın keşiflerinde kapılar açıcı bir anahtardır. Kendi şiirini kurmak adına, dünün edebî zevkini inkâra kalkışmaz. Şiiri, çift kanatlı bir kuş gibi, fikirle his ortaklığının ürünüdür. Şiiri, siyasî ve ideolojik bir saplantının akim bıraktığı köksüz ve dünyevî bir söylemin değil, yaratılışın sırrına ermek için yüreğinde yangınlar alevlenen bir kulun mısralarıdır.

*Soylu bir geçmişin mirasçısıyım;
Divan'lar keşfimde anahtar benim.
Fikirle hissimi kucaklar dünyam,
Hilkatin sırrına teşne yüreğim.*

Subaşı şiirine, şiir tarihimizde bir yer belirlemek gerektiğinde, bir hususu özellikle göz önünde bulundurmak şarttır. Bu, şairin yirminci yüzyılın ürettiği felsefî, sosyolojik, psikolojik ve psikanalitik moda söylemlere asla dönüp bakmamış olmasıdır. Anadolu irfan coğrafyasını teşekkül ettiren, kaynağı ilâhî olan söz hediyesi, onun biricik rehberidir. Yüzyılın icadî kavramlar aracılığıyla şiirini bir yerlere taşımak, daha açık ifade etmek gerekirse, şöhret bulup şiirden nemalanmak aklına bile gelmemiştir.

*İçgüdü, dış tesir ve çılgın hayâl,
Kalemime şükür, belâ olmadı.
İlâhî idrâkin mevhibesine
Bunlarla şiirim yol da bulmadı.*

Subaşı'nın şiiri, fitratında var olan, kendini bilme heyecanının peşindedir. Öncelikle, varlık aynasına yansıyan 'ben'i çözmek, çözmanın zevkine ermek, bu zevkle sonsuza yürümek asıldır. Bu bakış açısı, bir hükme ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Şiir, önce kendini bulmak, ardından var oluşun sırrına ermek için araçtır. Elbette, bu hususta birçok tanım ve teklifler yapılabilir. Ancak, Subaşı gibi, dava erlerinin söylemek ve yazmak adına bir mecburiyetleri yoktur. Türü ne olursa olsun, söze döktükleri her şey, hakikatin perde perde açılması içindir.

*Mayamda deryâdil bir heyecan var,
Öncelikle beni bana koşturur.
Kendimi buluşun yorgun zevkine,
Sonsuz bir koşunun kahrını vurur.*

Subaşı'nın şiiri, nihayetinde aşkın şiiridir. İnsan için aşk, kendini bilme makamıdır. Kendi oluş sırrını çözen insan, vusulün usulsüz olmayacağını da öğrenmiş demektir. Aşk, Tek'tir. Tek'e dâhil olan Subaşı, gayrın meşgul eden kesretinden de kurtulmuştur. Şiirin kıymeti, söz söylemeyi öğretenin azamet ve lütfundan kaynaklanır; şiirin gayesi, akıl ve gönül sahibi olarak, idrâk ehli olanlara yol göstermektir.

*Aşkında kendimi idrâk gayreti,
Bir terkinin mermerine renk olur.
Gönlümdeki sırrı remzeden Tevhid,
Telkin çizgisinde kendini bulur...*

Sonuç

Subaşı'nın şiiri, yeryüzü nizamının adalet üzere uygulanmasını sağlayan bir milletin mirasçısı bir şiirdir. Mülk edindiği değer ve kıymetleri, gelenekten sapmadan, yeniliğe söyleten şiirdir. Başkalarının ürettikleri yapmacık hayâl, iz ve yollar, bu şiirin dünyasına hiçbir zaman girememiştir. Kendi gündemini belirleyen, bu belirlemeden hareket ederek gündem oluşturan bir tefekkürün, bir irfanın ve bir marifetin şiiridir. Anadolu irfanının hikmet taşıyan sözlü kültürü, bu şiirin asıl kimliğini şekillendirir, mayasını oluşturur.

İlâhî öğretinin soylu söyleyicisidir. Zira bu şiir, asil olanın asaletini taşıma liyâkatini hak etmiş bir şiirdir. Saf, duru, tertemiz anlatışı ile hakikatin kendisi gibi dolaysızdır. Tek olan hakikatin, hakikatine yakışır tarzda ifadesini bulduğu bir şiirdir. Medeniyete rengini veren geleneğin bir parçası olmak şerefini, sözün izzetine tabi ruh ile belirleyen şiirin adıdır, Muhsin İlyas Subaşı şiiri. İnsan terkinine, âlemin özü mührünü vuran fermanın hizmetkârı bir şiirin adı, Subaşı şiiridir.

Subaşı şiirinin kederi yoktur. Çünkü, o, âşıktır. Âşıktaki da keder olmaz. Söz, sahibinin dilinde ise, kadehi elden bırakmamak gerekir. Hazret (Şeyh Galip) buyurmadı mı, "Âşıktaki keder neyler gam halk-ı cihânındır / Koyma kadehi elden söz pîri mugânındır." diye...

● İzzet Kocadağ

O Şiir

Metin Özarıan Hoca'nın "İnatçı Şiir"ine Nazire

Sen yaz Hocam yine, geçsin kitaba,
Tozlu sayfalarda, solmaz o şiir.
Bir gün sohbet olur dosta, ahhâba,
Sanma ki hatıra gelmez o şiir.

Aruz çıktı kimse kıymet bilmedi,
Serbest geldi yine yüzü gülmedi,
Sansınlar heceye rağbet kalmadı,
Hiçbirinden geri kalmaz o şiir.

Öz veznimiz budur bilenler bilir,
Bizimle var olmuş, bizimle ölür.
Âşığın sazında tele dizilir,
Türkülerde yaşar ölmez o şiir.

İzzetî, Hocam'a yazdı nazire,
Hesab-ı benânla geçti şiire.
Çerisinden tutun; sultan, vezire
Dillerinden eksik, olmaz o şiir.

● Sabahaddin Karadaş

Görürsün

Bel bağlama her insana
Yaklaşınca, var görürsün
Hele bir de dostum dersen
Uzaklaşır, zor görürsün

Yükü taşıyamaz bünyen
İsyan eder vakar, künyen
Tanıdıkça şaşar dünyan
Binbir çeşit sır görürsün

Âşık bâde içer tasta
Akan, sevda, ağıt, destan
Ömrü gurbet, kâh gülistan
Gül yanında hâr görürsün

Hayat geçmez zor dağında
Hayâl kursan tor çağında
Bağban olup kâr bağında
Fidan diker bâr görürsün

Ey *Hakkakul!* Hakka dayan
Mümin olmak asıl pâyen
İpine sarılmak gayen
Bırakırsan nâr görürsün

Yıllarca görmediğiniz bir arkadaşınız, akrabanız, ya da arkadaşınızın, akrabanızın çocuklarıyla karşılaştığınızda ilk bakışta tanımakta zorlanır, tanıma sınırını zorladığınız anda da kanınız kaynamaya başlar ve söz konusu kişiyi üç aşağı beş yukarı tahmin yürüterek tanırırsınız.

Arkadaşlık, dostluk, kardeşlik ve akrabalıkta bu kanın kaynamasıyla devamlılık arz eder. Kanın kaynamasını edebiyatla ilişkilendirdiğimizde de bir şair/yazar yazdıklarıyla gönlümüze dokunuyorsa o şair/yazar ile gönül dostluğu ya da akrabalık kurarız. Bu şair/yazar, zaman içinde ailemizden birisi gibi kabul görmeye başlar ve onun yazdıklarıyla gönlümüzü aydınlatmaya çalışırız.

Bazı şair/yazarlar edebiyat camiasında pek bilinmez ya da bu şair/yazar edebiyat dünyasındaki kirli ilişkiler içerisine girmediğinden kenarda ama edebiyatın içinde kalarak yazdıklarını bir şişeye koyup şişeyi de bir çaya bırakırlar. Eğer bu şişe çaydan, nehre, nehirden denize, denizden kıyıya, kıyıda da okuyacak bir ehil kişiye ulaşırsa bir kıymet-i harbiyesi olur.

Aslına bakacak olursak günümüzde yazılan binlerce hikâye, roman, şiir kitabı da bir bakıma kendisinden sonra gelecek okurlara ulaştırılmak üzere suya atılan cam şişeler gibidir. Kuma saplanan, akarken taşlara çırpıp kırılan ya da ağzı açılıp içine su dolan şişeler gibi her kitabın da bir kaderi vardır.

Bütün bunların yanında bir de her önüne gelen kitap çıkarınca ister istemez iyi kitapları da hurda kağıtların arasında seçmekte zorlanıyor insan. Varsın zorlanalım. Bir ton topraktan bir kilo altın elde edilemiyorsa yüzlerce kitabın arasında da bir tane kitabın çıkması elbette kolay olmayacaktır. Yüzlercesini geçelim, binlerce kitap arasında bir kitap bulmak ve o kitaptan bize dokunan yerlerin altını çizmek için elbette olağan üstü gayret göstermemiz gerekecektir. Bir şair/yazar nasıl bir hayat yaşıyorsa neticede yazdıklarında da yaşadığı hayatın ipuçlarını görmek mümkündür. Yazdıkları ile gönlümüze dokunmayan şair/yazar ilgimizi çekmez. İlgimizi çeken şair/yazar da yazdıklarıyla münafıklık yapıyorsa er geç pabucu dama atılır.

Tarihin her devrinde vitrinde olmayı önceleyen şairler/yazarlar olmuş ve bunların kitapları yüzbinlerce basılmış ama kendileri daha dünyayı terk etmeden yazdıkları ya sahafların tozlu rafları arasında kaybolup gitmiş ya da kitapları çoktan hurda kâğıt olarak işleme tabi tutulmuştur.

Nasrettin Hoca'mıza mal edilen "Bir dirhem bal için bir çeki keçiboynuzu çiğneyemem" özdeyişini bilmeyen olduğu gibi bir çekinin çeyrek ton odun, bir dirhem de ortalama üç gram olduğunu da elbette bilmiyordur. Günümüzde yayınlanan şiir kitaplarını da odundan kâğıda çevirip basılan şiir kitaplarıyla karşılaştığımızda da bu şiir kitaplarını keçiboynuzuna eşdeğer tutarak düşündüğümüzde, bala ulaşmanın ne kadar meşakkatli bir uğraş gerektirdiğini salık veririm. Bazı şair/yazarların yazdıkları Anzer Balı gibi kıymetlidir. Onlar gönül kovanlarını şehrin çöplüğünden, arıtma tesislerinden yapay parklarında uzak tutarak insan elinin dokunmadığı çiçek yurtlarına götürürler.

Yazımızın başında, gönül akrabalığından bahsetmiş, işte yıllar sonra gönlümle akraba olan bir şairle karşılaşmanın huzuruyla dolmanın sevincini yaşıyorum. Geçen yıl gönderdiği ancak bugün konsantre olarak okumaya başladığım Yaşar Bayar'ın *Aşkın Zimmet Vakti*¹ kitabıyla ilgili gönlüme şavkıyan duygular arasında dolaşarak şiirin bana dokunan yerleri belki de size de dokunur düşünceyle kitabın üzerinde durmaya çalışacağım.

Yaşar Bayar, kitabının dibacesinde yıllardır benim savunduğum fikirlerle eş değer düşüncelerle karşıma çıkınca, söyledikleri, benim düşüncelerimin farklı bir boyutu gibi geldi. Bu yüzden Yaşar Bayar'ın şiir ile ilgili düşüncelerini paylaşayım istedim: "*Şiir insana dokunur. Okur şiire nüfuz eder, insana dokunmayan şiir kusurlu, nüfuz edilmeyen şiir eksiktir. Şiirin eksikliğini tamamlayan okur, insanın kusurunu örten şiirdir. Şair; insan olmağıyla nakıs yanını, şair olmağıyla kusurlu halini bertaraf edebilir. Bu, şairin imtiyazıdır. Şairin insana dokunuşu tahattur, okurun şiire nüfuzu liyakat ile alakalıdır. Şiiri insana dokunur kılan, onun nevi şahsına münhasır dokusu; insanın şiire nüfuzunu mümkün kılan, onun haysiyetidir. Şiir insana dokunur; çünkü beşeriyetin kaygısından hem insan hem de eşya ıstırap halindedir. İnsan şiire nüfuz eder; çünkü durduğu yer kaygan ve duygulu, varacağı menzil nihayetinde kalmak istediği yerdir. Şiirin dokunuşu insanı tahrik eder, şairin muharriki ile insan kendine yol arar; yol aramaya basmamışsa şiirin menfezleri insana açılır. Şair dokusu, şairin, dili niçin ve nasıl ördüğüyle; insanın sıhhat alameti, onun dünyayı niçin nasıl gördüğü anlaşılabilir...*"

1 Yaşar Bayar, *Aşkın Zimmet Vakti*, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Yayınları, Ağrı 2013.

Yaşar Bayar, yedi dergide sekiz şiiri, üç yazısı yayınlanan bir şair olmadığından dergilerde pek görünmez, dergiler de bizde yaz diye ısrar etmez. Edebiyat şehrinin تنها bir köşesinde kuyumcu dükkanını açmış tamamen kendine özgü işçiliklerle yapmış olduğu ürünlerini gönül zevkine uyacak müşterilere satmak için kendi efkarıyla dolup taşan bir şairdir. Yaşar Bayar'ın Bir Ömrün Gizli Tarihi ve Boynu Bükük Niyazlar başlıklı iki şiir kitabının yanı sıra deneme ve oyun olarak on kitabının daha olduğunu öğrenince kendisini tanımakta geç kaldığıma hayıflandım.

Hani bir manava vardığınızda almak istediğiniz meyveyi seçmek istersiniz. Seçmek istediğiniz meyvelerin zaten seçilmiş olduğunu görünce de seçmekten vazgeçer her elinize aldığınızı poşete doldurursunuz. Ha işte ben de aşkın zimmet vakti kitabı için biraz böyle yapmayı uygun buldum.

Acizim

*Ne kadar harfim saklıysa gecenin rahlesinde
Fiilsiz cümlelerle eşleniyor göğsümün kabaran toprağında*

Ardımdan katran günlerin kırbaşı, sadağımda zifiri gün/ahlar

*Masalını şaşırılmış anka'm; hayat bilgim, birdirbir
Muhayyer bir suç gibi abanıyor üstüme geceler
Maskem yırtık, ay bedir (s. 13)*

*Senin yetim kalbini bir görse zulüm titrer
Yıldızlar parçalanır kuytuda ölüm titrer*

*Aşkın sıyırdı arzın simsiyah kaftanını
Yedi kat göğü geçip dolandım dört yanını*

*Bana güller getirdin güllerin tanımından
Ürperdim yola düştüm kıtmir gibi ardından (s. 28)*

*İçimizin bozkırından
Gün doğrarım aşıma
Her zerrem intifada
Ay damlıyor başıma*

*Zaman güneşten bir ok
İç kanatan bir deli
İzine çiğler düşmüş
Ben peşinde gideli*

*Güneş yürür üstümden
Ben bir titrer telâşım
Devran derd dönencesi
Ona yastıktır başım (s. 48)
Bu gece hüznün var, mağrur bir hüznün*

*Ne sabah dökülür ne gök durulur
Uzanmış ufkuma batan gündüzün
Mâtemli bir gölge, efsunlu bir nur
Ufuklar ses duymaz; mecalsiz, sağır
Çıldırma vaktidir feryat et bağır*

*Bu duvar on katlı aşılmaz anne
Aşılıp da sana varılmaz anne (s. 58)*

Müsaadenizle burada biraz soluklanalım. *Aklıma Bir Of Çeksem Karşığı Dağlar Yıkılır* türküsü geldi. Anne deyince akar sular durulmaya başlıyor. Dedim ya rast gele sayfalardan alınılıyorum bu şiirleri. Geçelim başka sayfalara.

*Yangından geliyorum sırrı izhâr edemem
Kucağımda karanlık dizlerimde gölgen var
Solgun ay ışığında yollar ibrişim kadar
Bir dünya garibiyim gamı inkâr edemem
Kucağımda karanlık dizlerimde gölgen var
Her adım bir uçurum görüntüler hep tuzak
Ey aşkın gök sofrası menzilin çok mu uzak*

*Muradım, terki terktir hazar olduğum çağrına
Tarihsizim tarif et ya Hazreti Mevlânâ (s. 66)*

*Fıskırıyor göklerde, yerden kanayan toprak
Gazâbâ gelmiş sanki doğan batan her şafak*

*Kirpik kafeslerinde ruhum yaralı geyik
Bıçak gibi saplanır gözlerin gözlerime
Uçarı ellerin ki havalanmış üveyik
Nil'in kıyılarında ta'n ettin sözlerime
Kirpik kafeslerinde ruhum yaralı geyik
Bıçak gibi saplanır gözlerin gözlerime*

*Aşkın sözlükçesinde divânesin Züleyhâ
Çerâğan vakitlere bigânesin Züleyhâ (s. 91)*

*Saat Kulesi'nde üşürken zaman
Çifte Minare'de yara bir yakut
Akasya dalında bir minik serçe
Doksan üç Harbi'nde kalmış gibidir
Pusuda dolanır beyaz bir duman
Saat Kulesi'nde üşürken zaman (s. 137)*

Yaşar Bayar'ın şiir kitapları inşallah bir gün sizin de elinize geçtiğinde inşallah siz de benim gibi dizelerin altını çizmekten yorulur her şiirin derkenarına boydan boya ters parantez işareti koyacaksınız. Ben böyle okudum böyle dedim gerisi sizin kitaplara ulaşmanıza kalsın vesselam.

● Mustafa Asım Küçükaşcı

Dedim Dedi

Abdürrahim Heyit'e

Bir nur gördüm, kıldı geceyi gündüz,
Dedim efsun musun dedi ki yok yok!..
Parıl parıl gözler, ıslıl ıslıl yüz,
Dedim altun musun dedi ki yok yok!..

Dedim adın nedir, dedi Habibe,
Dedim kimlerdensin, dedi gül oba,
Dedim yaşın nedir, dedi talebe,
Dedim mezun musun, dedi ki yok yok!..

Dedim hilâl nedir, dedi şu kaşım,
Dedim celâl nedir, dedi bakışım,
Dedim cemâl nedir, dedi gözyaşım,
Dedim meftun musun dedi ki yok yok!..

Dedim sen çağırдың, dedi yazımdır,
Dedim ne kaçarsın, dedi nazımdır,
Dedim kovalarsın, dedi hazzımdır,
Dedim mecnun musun, dedi ki yok yok!..

Dedim cürmüm nedir, dedi vurgundur,
Dedim delil nedir, dedi bozgundur,
Dedim hükmüm nedir, dedi sürgündür,
Dedim kanun musun dedi ki yok yok!..

Dedim ol cânânım, dedi ki peh peh!
Dedim yanar canım, dedi ki vah vah!
Dedim perişânım, dedi ki oh oh!
Dedim mahzun musun, dedi ki yok yok!..

Dedim âşğınım dedi ki gülem,
Dedi yıkıl artık, dedim ki ölem,
Dedim Tâlî kimdir, dedi ki kölem,
Dedim memnun musun, dedi ki yok yok!..

